

Groningen verandert

Vertrouwen in verandering

Algemene beschouwingen 2015
Statenfractie GroenLinks Groningen

Voorzitter, we blikken aan het begin van deze zomer vooruit naar een collegeperiode waarvoor dit college duidelijke en niet mis te verstane ambities heeft geformuleerd. GroenLinks is blij te hebben mogen meewerken aan de totstandkoming van dit programma, en herkent in deze ambities een aantal hoofdlijnen die ons zo zeer aan het hart gaan dat ze zo uit ons verkiezingsprogramma lijken overgenomen.

Tot onze grote tevredenheid zien we dat dit college in de eerste maanden van zijn inzet ook al voortvarend een aantal stappen heeft gezet; moedige besluiten op het gebied van de gaswinning, voortvarende stappen op het gebied van de energie- transitie en een echt andere werkwijze waar het de samenwerking met gemeenten, coöperaties en inwoners betreft: “van onderop” krijgt bij dit college invulling.

Gedeputeerde Eikenaar heeft de afgelopen dagen een duidelijk geluid laten horen in het gasdebat. In het coalitieakkoord zagen wij al dat dit college haar grenzen op het gebied van gaswinning helder aangaf: maximaal 27 miljard dit jaar en vervolgens zo snel mogelijk terug naar twaalf miljard. In de voorbije maanden hebben we ook gezien dat college bereid is duidelijke standpunten in te nemen op nieuwe dossiers: zoals heel recent bij de door de NAM voorgenomen fracking bij Saaksum.

Gedeputeerde Homan is zoals beloofd in gesprek gegaan met de gemeenten Menterwolde, Veendam en Oldambt, om te komen tot een zienswijze op het in te richten windpark op het snijvlak van die gemeenten. Ook zij laat duidelijk zien dat “van onderop” voor dit college geen loze woorden zijn, ook niet waar het moeilijk is.

Als latse - voordat ik na deze inleiding in ga op de ambities van GroenLinks voor de komende jaren - wil ik de financiële keuzes noemen die dit college maakt. Met de stevige ambities die dit college heeft op de gebieden van leefbaarheid, en op het gebied van de verduurzaming van onze economie, lag er ook een serieuze financiële opgave.

Wij zijn verheugd dat bij die dekking gerichte keuzes gemaakt gaan worden - onder andere door goed te kijken naar de bestemming van onze reserves - en dat die bij de begroting integraal zullen worden gepresenteerd. Het is geen “vluggertje” geworden zoals enkele “oude” collegepartijen wilden, maar onze reserves worden goed tegen het licht gehouden. De financiële situatie van de provincie ziet er gezond uit.

DRIE TRANSITIES

Dan wil ik nu ingaan op de vraag hoe GroenLinks deze verrichtingen van het college en de hiervoor geschetste ambities ziet in het licht van haar eigen doelstellingen: welke maatschappelijke trends ziet GroenLinks en hoe wil GroenLinks daarop antwoorden?

GroenLinks ziet een trend waarin mensen minder afhankelijk willen worden van grote energiebedrijven die met fossiele brandstoffen grote winsten maken maar het milieu (en letterlijk de grond waarop wij leven) verwoesten. Wij zien een trend waarin mensen zich in toenemende mate afvragen wat zij eten en hoe het geproduceerd wordt. En ten derde zien wij een trend, waarin mensen aangeven - en daarin loopt Nederland (blijkt uit onderzoek van de netwerksite LinkedIn) voor op de rest van de wereld - het belangrijker te vinden of hun werk zinvol is dan hoeveel zij daarmee verdienen.

Drie trends dus: ten eerste: onafhankelijkheid van fossiele energie, zoals kolen en gas, ten tweede gezond en lokaal voedsel en ten derde zinvol werk.

I. De energietransitie

Wij stoken in Nederland vooral kolen en gas. Daarvan - en met name van gas - ondervinden wij nu de nadelen. Lange tijd was aardgas voor Nederland een concurrerende energiebron die ons een voorsprong bood op de rest van Europa, maar - in de toekomst - met de import van Russisch gas zijn we nooit veel goedkoper uit dan de ons omringende landen. Als we niet snel een sterke duurzame energiesector opzetten, liggen we binnen enkele jaren op achterstand.

Het is dus niet alleen vanwege de bevingen, dat we nu op duurzame energie moeten overgaan en onze huizen isoleren, maar ook omdat er een economische en mondiale *noodzaak* is

[Bijvoorbeeld voor de kinderen van de Bekkerschool die in deze zaal vorige week hun provincie-jeugd-journaal presenteerden is het volstrekt logisch dat je je huis goed moet isoleren; of je nu woont in een bejaardenflat of in een gezinswoning. Zometeen [zojuist] in de pauze kunt u dat bekijken, het journaal wordt dan hier vertoond in de Statenzaal]

We zien in Groningen onvrede over de schaal en ondoorzichtigheid van de productieketen, vooral waar die van bovenaf op ons neer komt gedaald. Dat geldt voor gaswinning, maar ook voor windmolenparken.

Groningers zijn realistisch genoeg om te beseffen dat de energie ergens vandaan moet worden gehaald, maar als dat hier is, dan wel graag in overleg.

Het is wat GroenLinks betreft logisch dat omwonenden, waar het bijvoorbeeld windparken betreft, mee profiteren; dat zij dat bijvoorbeeld merken in hun energierekening. Het uitgangspunt dat omwonenden meeprofiteren van de in het omliggende landschap opgewekte energie vergroot de economische leefbaarheid, met name in het 'buitengebied'.

We zien ook dat er links en rechts initiatieven genomen worden, met name op het gebied van zonne-energie. Coöperaties zijn "hot"; het aantal explodeert en in mijn fractie zijn vele voorbeelden aangedragen van coöperaties van inwoners die energie willen gaan opwekken - maar ook van coöperaties voor snel internet, zorgcoöperaties en veel meer.

[voorbeeld]

Naast zonne- en windenergie moet ik een lans breken voor waterkrachtcentrales, geothermie, (bio)vergisting en voor een keur van mogelijkheden om milieuvriendelijk opgewekte elektriciteit te kunnen opslaan.

De grote energietransitie begint inderdaad bij bewustwording en betrokkenheid van onze inwoners. Die is er nu, laten we daaraan ruimte bieden. Het huidige provinciaal omgevingsplan staat zonnepanelen op agrarische gronden niet toe. Dit betekent niet alleen een belemmering voor de grotere projecten, maar even zo belangrijk, ook voor kleinere projecten van particulieren en energiecoöperaties. Als onze inwoners zelf eenvoudig rendabele initiatieven kunnen nemen, ontstaat ook meer draagvlak voor grotere wind- en zonprojecten.

Ons doel is dat Groningenkoploper wordt in de energietransitie. Enerzijds om de gaswinning daadwerkelijk verantwoord te kunnen verlagen, anderzijds als een motor van de nieuwe economie, waar niet het grote financiële gewin voorop staat, maar het gezamenlijke belang van een duurzame veilige toekomst van Groningen.

II. De voedseltransitie

Ook in Groningen zien we de belangstelling voor gezonde voeding en lekker eten toenemen. Daarbij gaat het behalve de smaak, intussen niet meer alleen om de vitamines, de suikers of de vetten, maar wil men in toenemende mate ook weten waar het voedsel - liefst lokaal - geproduceerd wordt en onder welke omstandigheden: wordt er gif gespoten, of juist niet? Heeft de kip, het varken, de koe een “goed” leven (gehad)? Kortom: is het eten op een verantwoorde manier geproduceerd?

We hebben een omvangrijke landbouwsector in Groningen die wil laten zien wat zij doet, die graag aan de vraag van morgen wil voldoen. GroenLinks wil graag dat in Groningen de verbinding wordt gelegd tussen de producent en de consument: synergie tussen de 'hippe foodies', met lange baarden, zelfgemalen koffie, kindertransportfietsen en stadstuintjes enerzijds en de landbouw en veeteelt anderzijds.

Juist in een provincie als Groningen, waar de stad met kennisinstellingen en een hippe, vernieuwende groep inwoners, zo nauw is verbonden met een platteland, waar ruimte, vruchtbare aarde en ondernemersgeest zozeer voorhanden zijn, moet een slag naar de toekomst zijn te maken. Door consument en producent bij elkaar te brengen.

Het doel hiervan is niet alleen lekker en duurzaam voedsel en een fitte, op de toekomst voorbereide, agrarische sector met respect voor landschap en milieu. Maar de aandacht voor gezonde voeding en landbouw levert ook de zo belangrijke gezondheidswinst op in gebieden waar die nu (ver) achter blijft bij andere delen van Nederland.

Tussen de boer en de eter - die soms letterlijk burens zijn - ligt nu vaak een hele productieketen. Graag brengen wij ze samen om tafel.

III. Transitie naar zinvol werk

“Nederlandse werknemers verkiezen een baan met inhoud boven een functie met een hoger salaris maar met minder inhoudelijk perspectief.”

Dat bleek deze maand uit een wereldwijd onderzoek van netwerksite LinkedIn

Met name uitdagend werk, professionele ontwikkeling, toekomstperspectief en doorgroeimogelijkheden worden belangrijk gevonden door de ondervraagden.

Slechts 16 procent hecht meer waarde aan een betere beloning en secundaire arbeidsvoorwaarden. Dat is opvallend laag, vergeleken bij het wereldwijde gemiddelde van 49 procent.

Werk met “inhoud” dus, dat is het ideaal, maar hebben we daar voldoende van? Voldoende banen die inhoudelijk interessant zijn?

Naast een energietransitie en een voedseltransitie [die zeker dit soort banen opleveren] staan we in grote delen van onze provincie voor een derde grote transitie: de transitie van de arbeidsmarkt. Zoals bekend vanuit recent arbeidsmarktonderzoek - we hebben het vorige week nog in de commissie besproken - zit er een kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, niet alleen op kwalitatief niveau, maar zeker ook op kwantitatief niveau. Tot 2019 stromen er naar verwachting 29.000 jonge mensen in op de noordelijke arbeidsmarkt waar geen directe werkgelegenheid voor is.

De stap naar werk

Allemaal mensen met talenten die van toegevoegde waarde zijn voor onze maatschappij en waar we zuinig op moeten zijn. Ook in het oostelijk deel van de provincie ligt op basis van het akkoord van Westerlee een zware opgave op de arbeidsmarkt. Niemand zit te wachten op een uitkering die geen uitzicht biedt op een baan, maar waar wel beperkingen aan hangen die de ontwikkeling van je talent in de weg staan. Zo is het nog altijd zo, dat vanuit de bijstand,

parttime werken niet of nauwelijks loont. Parttime bijvoorbeeld omdat je zorgtaken hebt, omdat je gezondheid - tijdelijk - niet al te sterk is, of omdat je geen fulltime betaald werk kunt vinden.

Er zijn al veel oplossingen en verbeteringen genoemd: behoud van een deel van de uitkering, een premie, een negatieve inkomensbelasting.

Een oplossing die nu erg in de aandacht staat is het basisinkomen. In Groningen is het eerste basisinkomen onlangs werkelijkheid geworden, vele gemeenten nemen stappen hierin en op de burgertop G1000 kwam het basisinkomen als beste idee voor sociale verandering naar voren. Wij staan zeer positief tegenover het basisinkomen.

Wij zien graag dat de provincie samen met de gemeenten kijkt, of en hoe maatschappelijke inzet, vrijwillig of parttime *lonend* gemaakt kan worden. (Wellicht op andere wijze dan hiervoor genoemd). Hoewel de provincie geen directe rol heeft in de inkomenspolitiek kan het als onderdeel gezien worden van haar economisch beleid om mensen de kans te geven hun talenten te ontplooiën en gemeenten te helpen bij de arbeidsmarktproblematiek.

Conclusie

De Statenfractie van GroenLinks ziet voor de komende tijd dus drie duidelijke transitievoor de provincie Groningen. Een snelle energietransitie van fossiele naar nieuwe energie is van levensbelang. Ook is er een transitie gaande én nodig op het gebied van werk en inkomen en op het gebied van voedsel. Er zijn al veel waardevolle initiatieven in de samenleving en een pro-actieve rol van de Provincie als aanjager is gewenst. Een nieuw aan te stellen Transitieversneller kan zowel maatschappelijke organisaties en burgers, als ambtenaren en politici coachen in deze omslagtijd en zo zorgen voor daadkracht.

Er is veel creativiteit en gevoel van urgentie in Groningen. Toch lijkt het soms nog lastig om deze transitieprojecten tot een groot succes te maken: om te verbinden en te versnellen. Steun van de overheid, bijvoorbeeld op provinciaal niveau, blijkt niet altijd makkelijk te verwerven. Nieuwe oplossingen vereisen nieuwe processen en denkwijzen en die zijn nog niet overal ingebed. Een Transitieversneller of -coach is het luisterend oor van de Provincie, die mogelijke kansen en obstakels in kaart brengt, deuren opent en verbindt.